

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:
в Австрії:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границю:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою по субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокое число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш.
бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановхх псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові по два дні
крім неділі руских свят
о 5½ год. по полудні.
Редакция, администрация
експедиция «Руслана» при
ул. Осволінських ч. II (партер)
(фронт від ул. Утхої). Експе-
диция місцеві в Агенції
Соколовского в пасажи Гав-
мана.
Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереження.
Реклямації неопечатані в
вільні від порта. — Оголь-
шеня звычайні приймаю-
ся по ціні 20 с. від стрі-
чки, а в «Надіславім» 40 іч
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки

Духовенство і нарід.

(Конець).

Отже коли у нас в Галичині духовенство причиною ся своєю наукою і само жертвою до просвітнього і національного подвигнення широких верств народних, коли оно завжди трудить ся для сих верств народних, творить з ними один організм, намагають ся наші радикали і соціалдемократи підкопати в тих верствах народних довіре до духовенства, хоч бачать добре, що священники є сими природними провідниками, по адниками і помічниками народу в усіх його потребах і змаганнях.

Колиж наші радикали і соціалдемократи так ворогують проти галицько-руського духовенства, котре (з малими виїмками) иде з народом рука в руку, дбає про його просвіту і добробит, то нехай звернуть свою бачність на Україну, яка єї гірка доля, якраз задля того, що там нема того народолюбного духовенства, як у нас, що там нема кому (з дуже маленькими виїмками) подбати про просвіту широких верств народних, дати їм просвіток і провід. Тимто справедливо жалує ся київська «Рада», що духовенство на Україні поперед усього цураєть ся «мужичої мови» і розмовляє по московському; окрім того веде «панську лінію» і у всьому иншому.

І тільки дехто з духовенства розуміє, що не можна цурати ся свого народу, що треба розвивати його на національній о-

снові, і що тільки в розвитку народа на рідному, національному ґрунті його рятують і спасенє. Ся частина духовенства разом з тим розуміє, що й для самого духовенства рятують тільки в праці на національній ниві.

«Але ся частина тьмушого духовенства, — крапля в морі. Більшість же його сього не тямить і навіть не хоче тямити. Се дуже добре виявило ся на останньому зїзді київского духовенства. Мало не два тижні зїзд обмірковував усякі справи і за сей час ніхто з духовенства не прохопив ся й словом, з якого видко булоб, що духовенство дбає про народ, его духові й материяльні потреби.

«За таке поводженє на зїзді духовенство сподобило ся похвали від д. Савенка в «Кієвлянинѣ». Як би панотїї, що були на зїзді, хоч трохи були розумнійші, то они на другий раз не схотїли би, щоби їх так похвалено...»

Редакторів київської «Ради» певно не можна посуджувати о «клерикалізм», яким наші радикали й соціалдемократи лякають малосвідомих людей, а вжеж на Україні починають розуміти, яку велику вагу для національного і культурного розвитку широких верств народних має якраз духовенство. Тимто київська «Рада» духовенству вказує ту стежку, якою оно повинно йти і каже: «Стежка ся повинна вести його в саму гушавину народа, з якого оно само вийшло, серед якого живе і якому повинно служити. Се так просто, очевидно й зрозуміло, що здаєть ся, тут і

розмовляти нема про що. Проте розмова про се йде десятки літ і йти ме ще дуже довго».

Одначе хоч на Україні після 1905. року дещо змінило ся на лучше, всеж таки ще обрусительна система панує там в школі, в уряді, в журналістстві, в житю прилюднім а навіть в церкві. Тимто «Рада» кінчить свою статю такою завіткою: «І школа і публіцистика і практика щоденного життя затуманюють голову не то що темній, мал осьвіченій, а навіть і більш культурній частині духовенства на Україні і збивають его з толку централістично-обрусительними думками і способом обмірковувати факти і зявища культурного, політичного і економічного життя на Україні з погляду загально-росийского. Замість реального українського народу, з его історією, з его світоглядом, з его сучасними думками і потребами, школа, преса і адміністративно-державний лад підставляють загальне понятє «русского народа», гіпнотизують навіть ті ідейні елементи, що знаходять ся серед нашого духовенства і ведуть его манівцями за собою до мети, на якій красуєть ся наше: «прогрес, вища культура, благо народа».

На жаль і у нас частина духовенства, баламучена «Галичаніном», «Прикари. Руско» і т. п. переймає ся обрусительними мріями замість трудити ся для того народа в рідній его мові, учити его любити сю мову, сю народність, сю церкву, до котрої він тут належить. Занепад моральний і релігійний, до якого дійшло населе-

О. Віктор Катрайн.

Віг атеїзму — го анархізму.

Поучний образок з університетского життя тепершности.

Переложив о. І. Плавюк.

(Дальше).

VI.

В тиждень пізнійше, коли Альфред пішов знов до бібліотеки, щоби розірвати ся і скинути з себе внутрішню муку, а може в намірі дальшого студійованя релігійних питань, попали ему в руки виклади професора Dr. Du Bois-Reymond-a: «О границях пізнаня природи» і «Сім загадок сьвіта». Посїяне тут сімя впало на добру почву.

Ignoramus et ignorabimus: о надзмісловім і надприроднім сьвітї не знаємо нічого і не будемо нічого знати, бо то всьо лежить поза межами нашого природного пізнаня, які не можемо переступити. Як повстало життя? як чуєть, самосвідомість, рух? Відки походить повірна відповідність в природі? відки вільна воля? Се вічно нерозвязані загадки, на котрих розвязку не можна важити ся, щоби не заплутати ся в суперечности. Коли хто не хоче звернути ся до дитинячої надприродности (від сим розуміє Du Bois-Reymond віру в личного Бога, сотворителя сьвіта), то мусить сказати: Dubitemus. Лише непобідимі проблеми, як наведені, звикли бути так безсмертними. Тож вдоволим ся доступною нам мірою пізнаня і признаймо ся до нашої невіжі. Ignoramus et ignorabimus. Зробім над всіми великими проблемами сьвіта, що дотикають непонятого сьвіта, великий знак питаня. Dubitemus.

Се видало ся нашому Альфредови спасеним словом. Так, так, говорив він до себе з певною укритою радістю, не знаємо нічого о тім, що лежить поза поглядами зміслив. Ignoramus, ignorabimus, dubitemus. Як доски спасеня вчипив ся Альфред горячково сего слова. Він гадав, що викрутить ся з того, щоби не стати властивим богохульником. Слово атеїст звеніло страшно в его ушах, а сама гадка, ти атеїст, богохульник, зворушала глибинами его серця

При помочи слова ignoramus, dubitemus думав обминути болесну конечність. Ні, говорив він, я не кажу, що нема Бога, ми лише нічого не можемо знати о Бозі і безсмертности. Ignoramus, dubitemus.

А однак не було ему зовсім добре з занятим становищем. Небаром зявились нові сумніви і неспокій. Здавалоєь ему, що се становище єсть вправді вигідне, але половичне і непослідовне, се лише безсильне намаганє, щоби відповісти на великі проблеми життя анї так, анї ні. Я кажу, я нічого не знаю о Бозі. А як би був Бог і вічне життя? Чи не мусїв би був Бог так зробити, щоби ми могли его пізнати?

Чим довше роздумував над сим, тим яснійше ставало ему, що нове становище, яке він заняв, єсть зовсім нестійне. Він ставав на спорохнявїлу доску, яка кождої хвилі могла заломити ся. Так то знов щез спокій, до якого гадав дійти. Знов відбив від певного берега на широке море сумнівів і неспокою і як хитке човно коливав ся від бурливих филь то в сей, то в той бік.

Вправді старав ся він розвеселити з своїми товаришами на прогульках і в книпках; але се ему не вдало ся. Посеред своїх розривок попадав деколи в сумну задуму і мудрованє.

Щоби се собі добре вяснити, постановив

удати ся до одного професора, до котрого мав особливше довіре задля его сердечности і глибокого зяннє. Се був професор др. Н. У него бажав найти розвязку своїх сумнівів. У студентів був загальний погляд, що професор з огляду на релігію стояв на становищі Ignoramus et ignorabimus.

VII.

— Пане професор, — так почав Альфред по звычайнім привітаню, — більша часть наших професорів, так бодай пізнаю по їх писанях і викладах, стоїть на становищі з огляду на Бога, безсмертність і инші правди.

— Гіпотези! перебив ему професор.

— Добре, гіпотези; тож більша часть професорів стоїть з огляду на єї гіпотези на становищі Ignoramus. І я, зложивши віру моїх дитячих літ на жертвеннику науки, хотїв стати на тім становищі; але чим довше я над тим роздумую, тим більше мені здає ся, що таке становище є зовсім нестійне, що єсть наглядною непослідовностю.

Професор: О скілько?

Альфред: Я кажу прямо так: Коли є який Бог і коли Бог сотворив чоловіка, то міг лише его на се сотворити, щоби прославляв Свого Сотворителя, его любив, ему служив, як о сїм учить християнство. А тоді мав би він зробити се можливим, а навіть легким, щоби его пізнати. Бо хто хоче ціли, повинен також хотїти конечних середників. — Тож я зроблю заключенє на відворот: Хто твердить, що неможливо пізнати Бога, той повинен також заперечити, щоби Бог сотворив чоловіка.

Професор: Ваше заключенє є добре і зовсім слушне. А що ви, як міркую, наслідком вашого релігійного дослїду зрілі до правдивого пі-

не в Росії, якраз для того, що не має такого народолюбного духовенства як наше галицьке, русько-католицьке, повинен бути також відстрашаним прикладом для тих тутешніх священників, котрі підпали обрусильному запомороченню.

О. Йосиф Кобилянський.

3 жагоги зїзду українських академиків до розваги всім прихильникам вільної школи і противникам теологічного факультету.

(Дальше.)

Що до рішучого заперечання віри христ. у тих, котрі роджені в християнстві, то могло би вправді то і у них безвинним бути, коли би хто був вихований під самими впливами віри христ. ворожими; однакж взагалі взявши рішуче заперечення віри христ. у роджених християн а іменно католиків (бо лише в церкві кат. є повна віра христ.) із неправої волі походять, а лише сумнів міг би бути безвинним, в котрім треба заховати ся так, як висше сказано.

Сказали ми вже, що віра христ. має за собою. Але підносять ся також проти божественности віри христ. премногі труднощі. Однакж ті труднощі є в найбільшій часті зовсім беззасадні*); а ті межі ними, котрі мають своє у засадненя, дають ся витолкувати, а особливо є всі они в порівнянню до доказів віри так малої ваги і в кождім разі нерішучі, що навіть тогди, колиб ми не знали якісь труднощі цілком витолкувати, то преці мусять они насупротив згаданих доказів віри цілком уступати**).

Єсть отже і в сім другим найбільшим питанню: Чи віра христ. є єдиною правдивою від Бога обя-

вленою вірою — віра наукою правдивою а невірство наукою зовсім мильною, котра найважніші і цілком незрівнані річи не узглядняє, а річам у відношенню до тамтих ничтожним і нерішучим дає першенство***).

Зглядом питаня віри христ. поручає ся книжочка: Klug, Gottes Wort und Gottes Sohn (М. г. 40).

Всьо, що тут сказано о вірі христ. в зрівнанню до інших релігій, відносить ся так само в відповідний спосіб до церкви кат. яко єдиної правдивої, від І. Христа установленої церкви Божої на землі, в зрівнанню до інших христ. церков. Повнота віри є лише в церкві кат., а всі інші релігії окрім християнської, і всі церкви христ. окрім католицької можуть бути лише до часу, бо не мають достаточної основи. І про то вороги віри не воюють против інших релігій (як магомеданська, індійська, хінська і пр.) аві проти протестантизму і східної церкви, але воюють всі проти кат. церкви. Однак церква кат. може бути утисненою і скривдженою, але до кінця роду людского ніколи не буде знищеною, бо на тоє є слово Христове, ще перед єї заложенням до св. Ап. Петра сказано: „Ти єси Петро т. є. скала, і на тій скалі Я заложу Церков Мою, і вся сила пекла не переможе єї“****).

(Конець буде.)

*) Головна маса труднощій підносять ся на тій підставі, що чуда є неможливі, а підстава та походить із зовсім мильного предположення нестворення Бога. Противно, коли Бог є, то не міг сотворити світа инакше, як лише для розумних еств; і не лише може нам особним способом обьявити ся і явлене своє чудами засвідчати, але і при наших великих потребах релігійних маємо надїятися і желати, щоби нам обьявив ся — як і то дійсно стало ся в вірі христ. — Зарівно зовсім беззасадні є закиди із порівнюючої науки релігій взяті: Коли розважимо 1) що релігії всі мають свою основу в нашій природі, і прото мусять всі бути більше або

менше собі подібні; але 2) зглядом доказів божественности, як сказано, жадна инша релігія не може ніяк рівнати ся з вірою христ.

**) Що до 6 днів сотворення не було ніколи догматичного ореченя, що дні ті мають дословно розуміти ся; отже означають они періоди часу, або навіть лише відділи сотвореня (як і св. Августин в часі, коли ще ніякої геології не було, дні ті о відділах сотвореня поймав). А хотів Г. Бог першам людям то, що всьо від Него єсть сотворене, показати в видінню 6 днів, (чи они періоди часу, чи лише відділи сотвореня означають) в тій цілі, щоби глибоко в память їх вкорінити найбільшу заповідь зглядом почитаня Бога і Сотворителя в святкованню 7-го дня в тиждні; як і дійсно іменно нарід жидівський дуже строго то святкованє заховував і доси заховує поймаючи розсіяння межі чужими народами. — Що до вираженя: твердь небесна, сонце стій і т. п. треба пам'ятати, що письмо св. ніяк не наміряє подавати нам обученя природничі, і відносить ся в тих річах до способу вираженя ся кожного часу. Але чи ж і ми не говорим: сонце сходить, сонце заходить, звїзди на небі і т. д. — А що до осудженя Галілея, Трибунал римський помилив ся, але ніякого не було в тім ореченя догматичного. А над помилкою тою треба жаліти, бо Галілей через то морально терпів; однак і не можна Трибунал осуджувати, бо треба зауважити, що річ тая була нова, видавала ся (хоч мильно) противна письму св., а не була ще тоді цілком доказана і ще много учених було тому противних. І треба додати, що Галілей помимо того терпіння був все і позістав аж до смерті вірним християном і католиком [Видимо отже, що і в сих ту наведених труднощях (котрі відай є найбільші з межі всіх), нема нічо рішучого, віри противного; і прото у всяких згледах найбільші і цілком не зрівнані, правдиво божі докази віри позістануть в повній своїй силі].

***) Точно так, як в повисшій ноті зглядом А. і Б. процесуючих ся о поле, Б. докази ршучі А. за неважні, а свої ничтожні і в кождім разі нерішучі докази має за важні.

****) Хто би хотів о згаданих доказах ествования Бога і христ. віри і кат. церкви ближше конферувати, може то кожного дня (седмичного або недільного або святного) о год. 10—12 зділати у автора сеї статі (Львів, у св. Юра).

знаня, то скажу вам се щиро: виображене личного Бога поза світом, є науково нестійне. Оно є подібне до віри в безсмертність, останок старинного анімїзму чи віри в духи. Нема ніякого личного Бога. Правдивим божеством, в яке віримо, се безмежна вселенна з єї сталими законами.

Неначе грім подїлала ся відповідь професора на Альфреда. О стілько стало єму ясним, що тут Ignoramus не входить в гру. Для того по сім слїдувала мала перерва. Опісля знов забрав слово Альфред і сказав:

— Пане професор, а як то може бути, що між академіками розповсюджений погляд, що ви в релігійних справах згоджуєте ся із становищем Du Bois Reymonda, Ignoramus?

— Бо то видите, мій молодий приятелю, треба уважати на певні згяди перед прилюдностию. Не всі зносять щиро правду. Не оден згрішив би ся, наколи би явно єму сказати: нема Бога. Для того пораднійше, висловлювати ся більше здержливо і вдоволяти ся запевненем, що про трансцїдентній світ, про Бога, про безсмертність не можемо сказати нічого певного.

— Але проти такого поступованя можна закинути, що оно нечесне, сеж рід облуди виявляти такий погляд, яким хто не єсть перенятий?

— Се не облуда, лише мудре здержанє. Треба так говорити, як се можуть знести слухачі. Се називає ся „педагогічні згяди“. Я поручаю вам діло мого товариша Павльзена „Система етики“, з котрого (II. 216 і д.) можете навчитися, що вштуці, принорововляючи ся до слухачів, можете дуже далеко зайти, не нарушаючи правди.

— Мені здає ся, сказав Альфред, що таке поступованє є трохи „езуїтське“ і сильно заносить засадою: „цїль освячує середники“.

— А ви що можете мати проти сеї засади? Она в собі є вповні добра. Много наших визна-

чнійших повітних учителів етики захвалюють її. Приміром: Ed v. Hartmann¹⁾, Rud v. Ihering²⁾, Gallwitz³⁾ і T. Ziegler⁴⁾. І мій товариш Павльзен⁵⁾ є в засаді за сим принципом. Погаю лише, що Езуїти — як се впевняють загально — надуживають сеї засади до заспокоєня своїх єрархічних забагань. Але проти сеї засади, яко такої, не можна нічо замїтити, коли лише маємо перед собою правдиву цїль.

Тож говорю: Педагогічні згяди вкладають на нас обовязок мудрої здержности з огляду на релігійні питання. А навіть наші академики не зовсім є зрілі для явного атеїстичного визнаня. Они тим зрадили би ся. А се ще більше відноситься до величезної маси необразованих. Народні маси потребують ще нині вуздочки релігії. Без віри в Бога, в небо і пекло знищили би весь порядок в суспільности простої маси при теперішнім низкім степені розвитку; потоптано би ногами державні закони і ніхто не був би певний свого житя і власности. Для того треба конечно лишити народови релігію, як на се вже не раз слушно натякав Єго Величество цїсар. Для нас професорів є се ще особливим обовязком самозбереженя, виражати ся о релігії перед публикою дуже обережно, щоби християнські податники не стали уперті і грізні. Чи розумієте?

— Розумію, сказав Альфред, зворушений до краю цїнізмом, з яким виражав ся професор про свої відносини до релігії. Однак старав ся укрити своє обуренє і говорив дальше спокійно.

— Декому може видавати ся, щотакє поведєнє є системою обдурнюваня, яке примінює ся до народа. Уважаємо релігію вісенїтницею, коли вже не за обману, а однак стараємо ся здержати її для народа. — Але чого я зовсім не можу розуміти, се то, що так много наших професорів мимомого недовірства пособляють релігійним практикам, приміром: складають при-

сягу, або являють ся на урядових богослужєнях при торжественних нагодах, коли сего вимагають обставини.

— Се єсть — перервав єму професор, прямо конечно примїнити ся до обставин. Прецінь ми знаємо, що то розходить ся о пусті обряди, яким в жадний спосіб не приписуємо релігійного значєня.

— Але як раз в сім після мого погляду лежить рід удаваня. Грає ся ролю комедянта. Удає ся публично перед другими, яко ба вірило ся в Бога, хотяй єсть богохульником. Шопенгавер каже в однім місці: Бог єсть в новїйшій філософії тим, чим були французські королі під майордомами: пусте ім'я, яке управняло вести без журби своє житє. Чи наведене негідне поступованє не є потвердженєм сих слів?

— Ви за строго судите, молодий пане, сказав професор трохи подраженим голосом. Видно, що мало маєте ще світового досвїду. Певно, що в часом научить вас власний досвїд чогось лучшего і покаже вам, що треба плисти з бігом ріки, хотяйби то зовсім відповідало нашому науковому пересвїдченню. Пересадна засадничість ще ніколи не виїшла на добро.

Тим скінчила ся розмова. Альфред розпращав ся і вийшов з дому професора.

(Дальше буде.)

¹⁾ Das sittliche Bewusstsein 454.

²⁾ Der Zweck im Recht 586, 615.

³⁾ Das Problem der Ethik der Gegenwart 187.

⁴⁾ Sittliches Sein und sittliches Werden 54 sg.

⁵⁾ System der Ethik I, 198.

ЦЕРКОВНІ РІЧИ

красні і дешеві продає

ІДІТЬ ТУДИ З ДОВІРЄМ ЯК ДО СВОЇХ!

основана духовенством для добра церков

„ДОСТАВА“

у Львові при ул. Рускій ч. 20.
в Станіславові, ул. Смольки ч. 1.

Гарні фелони, ліхтари, свїчники і павки, чаші і монстранції, хоругви і патериці, всякі хрести (процесійні, на престольні, ручні, металеві і різьблені), кивоти і тетраподи, процесійні образи і плащениці, евангелія, парадні дивани, дзвінки, штучні цвїті, різні образи (для церков і для хат), — доставляє дзвони і нагробні хрести, поручає добрих різьбарів для іконостасів, приймає золочєня чаш і нараву риз, та виробляє сокільські і січеві прапори. — — — 109(1—?)

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Переговори між Німцями а Слав. Єднотою довели до певного зближення обох супротивних таборів, уложено навіть програму роботи на найближчий час і ширшу програму на слідуючий рік. Але мимо всего того положене ще не зовсім вияснило ся і пересилене не полагожене. Найбільшу трудність насуває справа перестрою міністерства. Німці обстають за тим, щоби передовсім ухвалити бюджет, провізорию, а відтак думати про обнови міністерства а колиб на се становище не згодила ся Слав. Єднота, тодіб навіть проти неї ухвалено бюджет, провізорию.

Правительство держить ся осторонь від тих переговорів, бо заява Слав. Єдноти, що она не хоче пересправляти з кабінетом в нинішнім его складі, зробила неможливим бар. Бінертови безпосередню вдавати ся в пересправу. Одначе правительство зазначило супроти сих пересправ між Німцями і Слав. Єднотою своє становище в знаменній статі у Fremdenblatt-і, в котрій висловлено радість задля зближення обох супротивних таборів, яке може довести до порозуміння але при тім звертає бачність парламенту на короткий час, який має до розпорядимости, отже висловлює бажанє, щоби сей час використано на справдешню полагоду конечних, невідкладних справ, наколи хоче справді удержання парламентаризму.

Заграниця.

Як відомо, італійський король вдоволив просьбі президента міністрів Джіоліто о відпустку, а зложене нового кабінету поручив Соннінови. Є надія, що ему се удасть ся, так що вже 14. с. м. міг би він представити ся зі своїм кабінетом парламентови. Уступивший президент міністрів Джіоліті держав правительственну керму в руках більше як три роки, а в останніх часах відгравав майже ролю диктатора. Упав так, як собі сего бажав — яко демократ і добродій народу. Его упадок споводував проєкт прогресивного податкового доходу, з яким вступив він перед здивованим парламентом. Вибір комісії до обрад над тим проєктом випав для него некорисно, тож не чекаючи на голову не в повній палаті, подав ся він о відпустку. В краю уходить він тепер зате яко мученик, що впав в боротьбі за свої реформаторські ідеї. Дорога, якою піде его наслідник, не вистелена рожами; бо поминувши відкинене податкової реформи, буде він мусів полагодити справу угоди що до поштових пароходів. Він буде мусів оперти ся на різнородних елементах з посеред опозиції або згромадити около себе частину давнійшої більшости Джіоліто в злучі з радикалами.

В Царгороді розійшла ся вість, що великий везир має уступити наслідком уділення концесії на водні будівлі в Мезопотамії. Початок сеї справи такий. Як відомо, перед 15 роками забажали німецькі банкові дома, що беруть участь в будові залізничних ліній на Балкані і в Малій Азії, щоби побудувати заліз. через передну Азію до Багдаду й далі через Мезопотамію і Персію аж до Перського залува. Підписано вже угоду з Туреччиною, але коли наступив тут переворот, заявив парламент, що турецьке правительство не може в тій справі нічого ухвалювати без згоди парламенту. Так отже угоду зірвано. Невдовзі зголосили ся одначе північно-американські підприємці, а опіля англійські, які подавали далеко кращі услівя. Німецькі і австрійські банки налякали ся сего та опустили дещозі свої сторони і розпочали сейчас будову. Але Англичани взяли ся на спосіб: змусили молодотурків до сего, що віддали їм роботи около наводнення Мезопотамії, а також зажадали монополію на корабельну плавбу по Евфраті і Тигрі. Так отже стринуть ся Німці, що будують залізницю аж до Евфрату, з Англичанами одинокими панамводної плавби на тій ріці. Одна англійська консорція жертвує турецькому правительству мільярдну позичку, але домагає ся, щоби за се продано їй і випущено в аренду наводнену землю. Власне веде ся тепер серед турецьких парламентарних сторонництв і в печаті боротьба, чи віддати Англичанам такий монополі, чи ні.

Хросимо відховити передплату.

Новинки.

— **Календар.** В суботу: руско-кат.: Стефана муч.; римо-кат.: Дамазия. — В неділю: руско-кат.: Парамона; римо-кат.: Александра.

— **Здоров'є д. Бориса Грінченка,** перебуваючого в Оспедалето в Італії, поліпшило ся в останніх часах, однак шан. письменник все таки ще не може працювати, ані виходити з хати. В Оспедалето тепер лиха погода, холод, вітер і дощ, і се відбиває ся на здоров'ю д. Грінченка.

— **Занепад „Просьвіт на Україні“.** Дня 29. листопада с. р. відбули ся загальні збори катеринославської „Просьвіти“ при участі коло 40 членів. Проводив М. Кривенюк, секретарював М. Ємець. Насамперед прийнято 13 нових членів, а потім голова тов-а, С. Лшковский, складав звіт з діяльності „Просьвіти“. Стан тов-а вельми лихий. Тов-о не може вайти ширшого льокалю, деби могли відбувати ся відчити і сходини членів. З 89 членів лише 26 платять вкладки. За короткий час зроблено 800 рублів довгу. Зібрані члени радили відтак над ратованем товариства. Ухвалено живійше зайняти ся збиранем членських вкладок, уладжувати відчити і закладати філії по селах та на перші загальні збори філії анілати своїх відпоручників. Між иншим зазначено, що зпоміж заснованих філій лише одна в селі Мануйлівці добре розвиває ся. Тому збори постановили закладати філії „Просьвіти“ лише там, де є надія на успішний розвиток філії. (На наш погляд добре є закладати філії село від села, а в в слухний час кожда з них зорганізує ся. — *Ред.*) Збори виявили бажанє працювати над подвиженем занепавшої „Просьвіти“.

— **Москвичі а маріявітизм.** В „Прикарп. Русі“ появило ся вчора „заявленіє“ в справі маріявітизму, підписане між иншими о. Гнатицаком і о. Каленюком, яко членами президії зїзду мужів довіря „руско-народной партії“ з дня 1. листопада с. р. В „заявленію“ простують підписані, що др. Роман Алексієвич говорив про маріявітизм підчас проводження в нарадах д-ром Черлюнчакевичом. „Д-р Р. Ю. Алексієвич — сказаво в „заявленію“ — указав на то, що наша церковь народна и нашъ народъ глубоко предавъ своей народной церкви, выказавъ радость по поводу единюшя, объединяющаго въ Галичинѣ русское духовенство съ русскимъ народомъ; упомянулъ же о враждебномъ отношеніи высшей іерархіи греко-католической церкви къ русскому народу и къ русскому духовенству только за то, что они, хотя глубоко преданы своей церкви, сознають и чувствуютъ себя рускими, онъ указавъ на маріявизмъ, возникнувшій по національнымъ побужденіямъ въ польскомъ народѣ, даже при столь патріотической церковной іерархіи, какъ польская, и предостерегалъ передъ опасностью, угрожающею греко-католической церкви отъ неуваженія національныхъ чувствъ исповѣдниковъ церкви со стороны ея іерархіи“. — „Заявленіє“ признає отже слово в слово все, що доси писано про москвичівский маріявітизм в Галичині.

— **Вправи піхоти кр. оборони в Галичині** будуть в 1910 р. відбувати ся в двох периодах: перший від половини червня до половини липня, другий від половини червня до половини вересня. В часі живив не буде військових вправ кр. оборони. Нечинні жовніри кр. оборони можуть вибрати собі один з тих речинців до відслуженя вправ. Зголошеня в тій справі приймають начальники громад до 31. с. м. Нечинні жовніри з 11. і 12. року служби, если не мають доповнити вправ за попередні літа, не будуть покликані до служби в 1910 році.

— **Огонь.** В Росохватці, в Бережанщині, згорів оноді фільварок п. Янковского. Крім ставн і инших господарських будинків згоріло коло сто штук худоби.

— **З казанського університету** пишуть в „Раді“: В числі лекцій по „русской историографіи“ проф. казанського університету Д. А. Корсаков (той самий, що писав рецензію академі наук на „очерк исторіи“ Грушевского) дві лекції (4 год.) посвятив истіографіи українській. Начав він від Куліпа, зачепив потім южно-русский архів, географічне тов-о, „Основу“, більш зупинив ся на В. Б. Антоновичеві, перекинув ся потім в Галичину, характеризував москвофілів і вародовців і закінчив Мордонецем та Грушевским. В лекціях професора не чулось великого знайомства з українським питанням, але его відносини до „українофільства“ (професору се слово видно дуже доподобо) — досить симпатичні. По фізіономіях слухачів-Росиян було видно, що сі всі питання „рідних братів“ для них дуже далекі, навіть дивні, але під кінєць зацікавлені, деякі взяли ся, за порадою проф. за читанє Грушевского. Се за 4-й рік мого пробуваня в університеті, чуть не перший факт ознакомленя в

катедри з українськими питаннями, як не числити нападів „професоровъ-языковѣдцовъ“ на „малороссійское нарѣчіє“. — *Ю. Р-ий.*

— **Справа Гофріхтера** не вияснила ся ще доси. Лише німецькі дзєвники торочуть на ту тему за і проти Гофріхтера і видумують такі небилці, що прокуратория в Лінці бачила ся спонуканою, заборонити лінцким дзєвникам писати в тій справі доти, поки слідство не покінчить ся. Одна з часописий помістила приміром лист якогось спиритиста, який викликував духа кап. Мадера і питав ся, хто его отруїв. Дух мав сказати що Гофріхтер, а мимо того его увільнять. Інша часопись подала, що Гофріхтер отруїв перед 5 літами свою бувшу суджену, далеку своячку п-ну Амляхер. Однак переведене в тій справі слідство виказало, що та дівчина померла на удар серця, а секция її відкопаного тепер тіла не виказала слідів отруї. Очевидно що супроти таких абсурдних писанин прокуратория мусіла виступити. В міністерстві війни явив ся оноді один з відєньских адвокатів, яко оборонець Гофріхтера, і просив міністра, щоби его клієнта суджено не після дотеперішого військового кодексу, але після начерку нового кодексу. На то міністер відповів, що до сего не можна допустити, бо по перше инші військові обжаловані мали би право до такого самого поступованя, а по друге після начерку нового військового кодексу обжал. Гофріхтер був би засуджений на смерть, хоч би до вини не признав ся.

— **Масло з нафти.** Одному з хемиків Standart Oil Company в Чикаго повело ся витворити з нафтової ропи коровяче масло. Здубовано вже всі потрібні машини до витворюваня масла з ропи і небаком появить ся сей продукт в продажі. Хоч ся вістка прийшла з Америки, однак можна їй вірити. Нафтове масло буде подібне до маргарини, яку витворюють зі звірячого товщу, а киплячка повстала також зі звірячих організмів. Ріжниця між нафтовим маслом а маргариною (яка ніяким чином не заступить правдивого масла коровячого) є та, що маргарина є біла як масло, а нафтове масло є чорної краски. Не згадують також амер. часописи, чи нове масло є здорове для жолудка, чи шкідливе так як маргарина.

— **Віха.** Сегорічної зими появить ся на небі рідкий гість, віха, яку можна буде бачити голим оком, а на весні буде віха бачена в своїм найбільшій блеску з довгим хвостом. Буде се комета Галлея, яка появляє ся менше-більше що 75 літ, і була видна в рр. 1066, 1145, 1122, 1301, 1378, 1456, 1531, 1607, 1682, 1759 і 1855. Відкрив її звїздар Галлей, спіробітник Ньютона, порівнюючи оглядану ним комету в 1682. р. з описами комет з 1607. і 1531. років. Ті три комети були дуже подібні до себе і прибували тою самою дорогою. Галлей заявив тоді, що се одна і та сама комета і заповів, що она появить ся за 75 літ. Твердженє его сповнило ся і викликало сензацию в кругах звїздарів. Дальші досліді звїздарів означили дорогу комети Галлея і ствердили, що на скорість бігу комети впливають значно планети, через що поява її припізнює ся. Так приміром коли комета Галлея перелітає попри Сатурна, то спізнює ся о 100 днів, коли летать попри Юпітра, то спізнює ся о 518 днів, бо ті небесні тіла притягають комету і не дають їй летіти дальше з первісною скорістю.

Появу комети Галлея в зимі сего року заповідає звісний звїздар Камілі Флямарион. Комета Галлея — пише він — прибуває з віддалєня п'ятох мільярдів кілометрів, з полосою внутрішньої останних знавих нам границь системи сьвіта. Знаєм, де она є тепер; дорога, яку перебігає, є точно очеркнена, але далековиди не можуть її нам ще показати. Прошнває она простер здовж кривої, еліптичної лінії дуже видовженої із щораз зростаючою скорістю. В хвилі найбільшого від нас віддєленя її скорість виносилла ледви кілька кілометрів на секунду; тепер же наближає ся до нас, перебігаючи 25 кілометрів на секунду, а коли буде так само віддалєна від землі, як земля від сонця, то ся скорість бігу зростє ще в п'ятеро. Комета Галлея летить отже зі страшною скорістю, а однак є ще так далеко, що її не видко. В міру того, як зближає ся до нашої землі, ростє рівночасно з мнимою величиною і дійсний її обєм. З хвилею, коли почнуть на ню ділати промінї сонця, котрі її окружають, проникають і електризують, розвиває ся величезно аж вкінці дійде до кількох мільонів кілометрів довжини. Дальше Флямарион зазначаючи, що на кометах є „диноген“, отруйний газ, зложений з азота і вугля, запитує, що стало би ся, якби земля зустрінула ся з кометою? Або би розторочила ся, если би зударилла ся з ядром комети, або если би попала на хвіст комети, то все отже на землі завмерло би, видусило би ся від отруйного газу.

Комета Галлея. Богу дякувати, буде летіти так далеко від землі що навіть своїм довгим хвостом нас не зачепить. Всеж таки темний нарід на вид величавої „мітли“ буде тремтіти і торочити про нещастя, війни, зарази і т. п. Годилось би отже заздальєгій людий по селах відповідно до сего настроїти.

Телеграми

з дня 10. грудня.

Петербург. В тутешніх урядових кругах говорять, що Японія небагатом прилучить Корею яко японську провінцію і на всякий випадок готувать ся до оружного стану.

Білгород. Міністер війни зажадав в скупщині 24 мільонів кредиту на надзвичайні видатки, а коли замітив в скупщині опозицію проти такої квоти, звизив єї до 7 мільонів.

Ч. 112461/09.

Оголошене конкурсу.

Виділ краввий Королівства Галичини і Володимирії wraz з Великим Князівством Краківським розписує отсим конкурсу з преклюзивним речивцем до кінця місяця цвітня 1910. на оригінальні, чистим руским язвном написані твори сценічні з обсягу драмату, поважної комедії і народних штук з співами або без співів такого обсягу, щоби заповнили цілий вечір театральний.

Праці конкурсів треба присилати в повисшим речивци під адресою Виділу краввого у Львові, заосмотрені знаком або моттом автора, котре належить помістити також на замкненій коперті, містячий в собі імя, назвиско і докладну адресу автора.

Твори оголошені уже друком, а також представлені на котрій небудь спені навіть аматорській, рівнож манускрипти писані власню рукою авторів або нечитким письмом є виключені з конкурсу. Рівнож не припустить ся до преміювання творів авторів вже неживючих, хотяйби до си не були оголошені.

В протягу трех місяців по упливі конкурсового речивця слідує рішене конкурсу і при знаве нагород окремою комісією конкурсвою, що збере ся у Виділі краввим під проводом Члена Виділу краввого Мечислава Онишкевича. До сеї комісії запросив Виділ краввий:

1. Впов. Івана Кавелюка, члена Виділу краввого;
2. Впов. д-ра Михайла Грушевського, ч. к. професора львівського університету;
3. Впов. Ярослава Ільницького, ч. к. радника суду краввого у Львові;
4. Впов. Ілю Кокорудза, ч. к. професора академічної гімназії у Львові;
5. Впов. д-ра Олександра Колессу, ч. к. професора львівського університету;
6. Впов. Іларіона Огоновського, ч. к. професора академічної гімназії у Львові;
7. Впов. д-ра Евгена Олесницького, посла на соім краввий;
8. Впов. д-ра Кирила Студинського, ч. к. професора львівського університету;
9. Впов. Володимира Шухевича, ч. к. професора реальної школи у Львові;
10. Впов. д-ра Михайла Волошина, кандидата адвокатури і дірігента співацкого товариства «Боян».
11. Впов. Йосифа Стадника, директора руского театру;

Комісія конкурсова рішать більшостью голосів і прывнасть три нагороди, а іменно: першу в сумі 700 корон, другу " 500 " третю " 300 "

трем творам призначим з поміз надісланих на конкурсу, без огляду на рід творів, щоби лишень кожлий з них належав до родів наведених в сім оголошеню, комісія може однак всі премії призначити творам одного рода. Нагороджені твори стають ся власністю Товариства «Руска Бесіда» у Львові з виключним правом представляти їх на сцені.

Манускрипти надіслані на конкурсу будуть звернені властителям на їх кошт разом з замкненими копертами, наколи вкажуть Виділови краввому в инший спосіб свої адреси.

З Ради Виділу краввого Королівства Галичини і Володимирії з В. Князівством Краківським.

У Львові, 19. жовтня 1909.

Кураційний і дезеровий виноград,

найкрасної якості, з великими ягодами, солодкий, щоденно свийжий з пня, 5 клгр. — 3 К. Мід природний чистий 5 клгр. 6 К 50 с.

L. Altneu, Versecz 4, Ungarn.

89 (15—15)

Образи Шевченка, Хмельницького, Котляревського, Лисенка від 6 — 200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К, Краватики, геддани, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, спинки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — *Оклади „Сокільського Базару“ у Львові, Стрию і Станіславові.*

Телефон 788. — Конто щадницї почтової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знарядів господарських, від шкідлих огневих під корисними услівями,

числить умірковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпироволочно по пожарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 припадає на користь членів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позичках Банк краввий у Львові і в Чернівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і инші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголшеня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 виносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2.324.104.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станіславона Коломна	5:45	—	—	—	—
Стрия	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рави рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
з Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
Бродів	7:01	—	2:00	5:15	10:12
Курович	—	—	11:19	—	9:39
Винник	8:07	—	11:19	3:26	9:39
зі Львова відходять до					
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Рашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станіславона Коломна	—	—	2:50	—	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	6:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	6:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рави рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	8:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
з Підзамча:					
до Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
Бродів	6:35	11:00	2:31	8:29	—
Курович	—	7:13	—	2:52	—
Винник	5:44	7:13†	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. —*) Лише в неділі і свята від 10/6 до 18/6. А) Лише в неділі і свята від 1/6 до 31/6. — Б) Лише в неділі і свята від 1/6 до 30/6. — В) В неділі і свята а від 1/6 до 30/6 щодень. — Г) Щоденно від 1/6 до 31/6. — 3) Лише в неділі.

— **Становище російської праси.** З реферату гр. П. Толстого, який від прочитав в літературнім товаристві в Петербурзі, виявляє ся сумне становище сучасної рос. праси. За останні часи прасі етадо тяжшо, ніж було перед тим. Вільна думка ніколи не могла виявляти ся в Росії. Щоб довести свої слова, референт наводить цікаві числа. За час від 17. жовтня 1905 р. по жовтень 1908 р. записано 1.259 випадків, коли редакторів тягли до судової відвчальности. З них 462 присуджено до кріпости і тюрми, 16 на каторгу, 3 на поселене. За сей час приписано 1.085 видавництв, з них 821 адміністративно і тільки 264 по присуду суда. Надто жорстоко переслідувала адміністрація прасу в три місяці істнованя державної думи, коли сконфісковано 342 видань, засуджено 277 редакторів, приписано 92 виданя, закрито 60 видань. Красномовні числа кар за 10 останніх місяців сего року. Їх нараховували 155 на 700 тисяч карб. Сї цифрові відомости референт хоче подати до відомости депутатів держ. думи.

— **Клопоты німецького цїсаря.** Недавно був німецький цїсар гостем князя Генкельса. Кд. Генкельс, аби упримнити так визначному гостеві побут в своїм замку, запросив на сей час до себе одну гарну париску акторку. Цїсар Вільгельм не мав ніякої причини справляти якунебудь прикрість тій, яку проваджено як раз на се, аби єму упримнити тут побит. Незвичайно радо прислухував ся отже цїсар Вільгельм викладам і деклямаціям гарної Парижанки — і подобалось єму се незвичайно. Зате дуже не сподобалось се „Reinwest Ztg.“ і иншим всенімецьким часописам. Они сбурились, що німецький цїсар не лиш прислухував ся викладам французкої акторки про любов, але навіть довгий час радо та любо забавляв ся з нею, а німецькі жінки помістили недавно в тійже „Reinwest Ztg.“ протест проти ласкавости німецького цїсаря зглядом Парижанки. Впевняють „німецькі жінки“ свого цїсаря в сім протесті, що німецькі дівчата визначають се так само приманчивою красою. Побачив німецький цїсар, що з уїмецькими жінками нема жарту, отже спонукав кн. Генкельса аби сей оголосив публично, що французска акторка подобала ся німецькому цїсареві не ізза своєї особливої краси але за те, що прекрасно деклямує прекрасні французські вірші.

— **Поетичний кутик.**

Цвинтар.

Ти й без долї, ти й без хати,
 Ти й слїпий, народе мій! —
 Та не бідний, ти — багатий —
 Мавш цвинтар дорогий.
 Не топчїть сяж тут ногами!
 Не валийте сїх хрестів!
 Там, під ними, під хрестами,
 Кости вславлених борців.
 Всї вони за край свій рідний,
 За майбутнє полягли...
 О, мій брате, мн не бідні!
 Лицарі і в нас були.
 А тепера цвинтар маєш —
 Питний цвинтар, дорогий...
 Щож се, брате? Ти ридаш?
 Плачу й я... Народе мій!

П. Савченко.

Оповідки.

— **Великі Андрїївскї вечерниці** будуть дня 11. грудня в кімнатах „Р. Бесїди“ у Львові, Ринок ч. 10. Початок год. 8. вечером. Програма: 1). П. Ніщинський: „Вечерниці“ мішаний хор „Львівського Бояна“. 2). Лить воску і олова. 3). Рїзні народні вороженя: балабушками, голками, тарелями сріхами і т. д. 4). Колесо щастя. 5). Почта. 6). Моделі і карикатури. 7). Викладанє кабали і вороженє з карт. 8). Астрологічні ворожби. 9). Товарські забави. Добрїний буфет у власнім заряді. Дохід призначений на „Руску Захоронку“ і „Дешеву кухню для академічної молодежи“.

— **З адвокатских «ругів.** На листу адвокатів вписали ся: др. Кость Бірецький з осідком в Щирці і др. Теодор Ваньо в Золочеві. Др. Кирило Трильовский переносить ся з Коломиї до Яблонова.

Наука, штука і література.

— **Новий каталог укр. книжок.** Українська книгарня в Києві (колишня книгарня „Кіев. Старин-и“) видала новий повний каталог книжок, які можна у неї дістати.

